

ארגז כלים למורה 6

(קובץ דוגמה)

www.lomdimzipi.com

תוכן הענייניםעמ'

3	מבוא
7	א. הכתיבה העיונית
8	א. מה בין הבעה בכתב להבעה בעל-פה?
9	ב. מה בין כתיבה ספרותית לכתיבה עיונית?
11	ג. תרגול
12	ד. מושגים ייחודיים
13	ב. תבנית בסיסית לכתיבת פסקה
14	א. שלב הגילוי: צעד מס' 1
24	ב. שלב הקנייה: צעד מס' 2
27	ג. שלב הזיהוי: צעד מס' 3
35	ג. חידודים, הבחנות ומיומנויות עזר
	א. הבחנה בין פסקה היחידה עצמאית (לצורך למידה)
36	ובין פסקה שהיא חלק ממאמר או קטע
37	ב. ניסוח הרעיון המרכזי
40	ג. הבחנה בין הנושא ובין הרעיון המרכזי
43	ד. הבחנה בין הרעיון המרכזי ובין התומך
44	ה. הבחנה בין נימוק להסבר
53	ו. מילות קישור – ליצירת לכידות ורצף
46	ז. כתיבת הסבר – לשם הרחבת התימוכין
61	ד. עקרונות הפסקה התקינה (על פי רכיב מבנה)
62	א. הדגמה
67	ב. תרגול

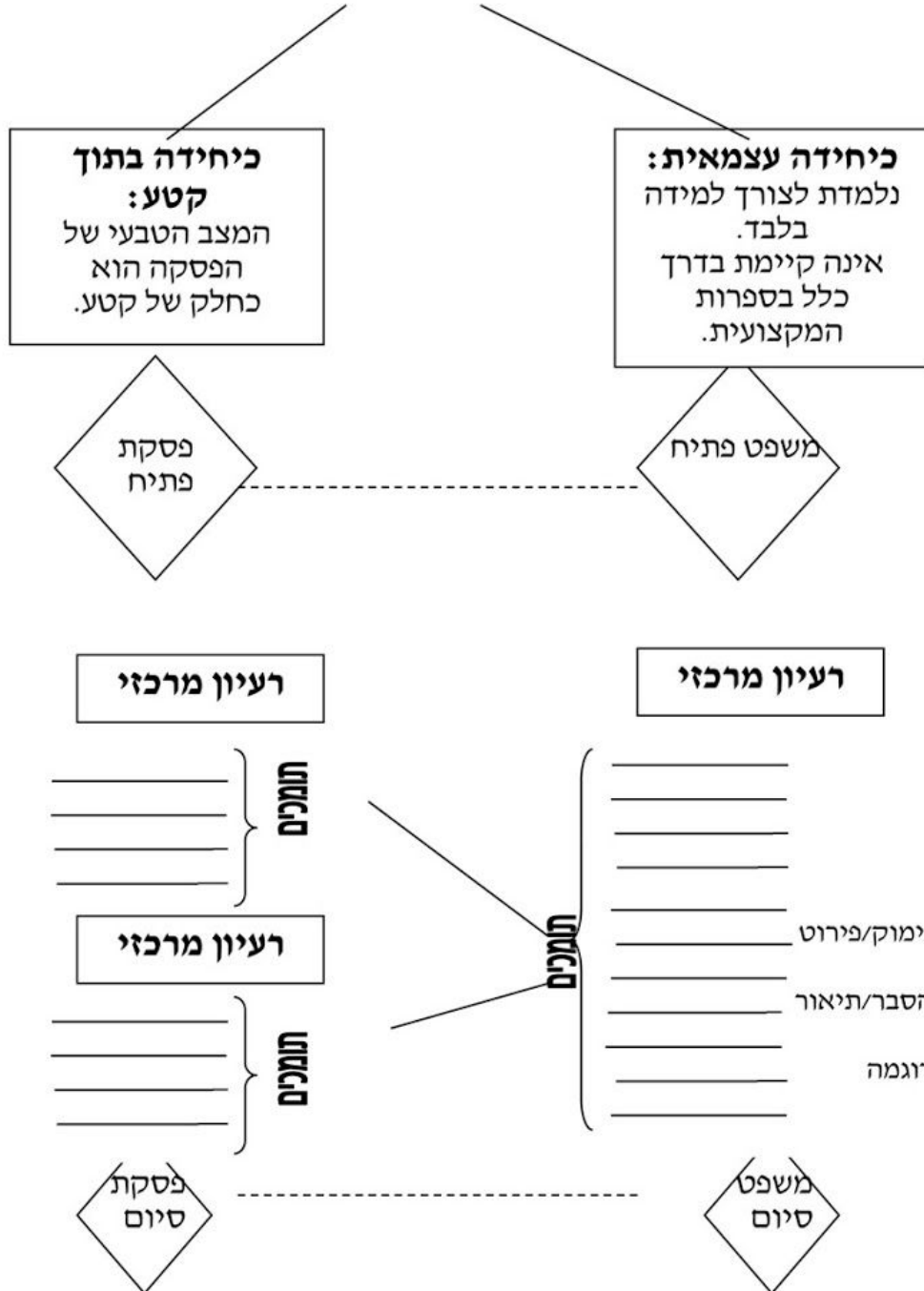
עמ'

71	ה. הפסקה המודלית (המבנה הרטורי)
72	א. עקרונות הפסקה המודלית
73 - 76	ב. מה בין פסקה מודלית לבין פסקה תקינה?
77	ו. כתיבת פסקה בשלבים
78	א. השלבים בהוראת פסקה: מכיתה א' – לכיתה ו'
82	ב. מעבר מנושא -> לרעיון -> לתומכים -> לפסקה
85	ז. הפסקה כבסיס לכתיבת תשובה
86	דגמים לכתיבת תשובה תקינה
97	דוגמאות במגוון תחומי דעת
103	ח. טיעון, עמדה ועובדה: כיצד נבחין ביניהם
104	א. מבוא
105	ב. הצגת המאפיינים של הכתיבה העיונית
110	ג. דוגמאות
121	ט. מעבר מפסקה לקטע
122	1. הפיכת פסקה לקטע
128	2. פסקה בשלבים
131	3. כתיבת מאמר: דגם עובדה
135	4. כתיבת מאמר: דגם עימות
137	5. כתיבת מאמר: דגם טיעון
141	6. המכתב הרשמי: מבנה פסקה ומבנה קטע
	י. עקרונות הפסקה כפי שהם באים לידי ביטוי
143	בטקסטים עיוניים
144	א. ניתוח טקסטים עיוניים על-פי מבנה הפסקה
146	ב. דוגמאות בנושאים כלליים
168	ג. דוגמאות מספרי לימוד

עמ'	
173	יא. כתיבת סיכום
174	1. מבוא
174	2. תרשים מבני לכתיבת סיכום
176	3. מבנה הטקסט לשירות הסיכום
185	יב. דפי תיווך
186	א. דפי עזר לכתיבת פסקה או קטע
197	ב. דוגמאות לתיקון פסקות בעזרת מחוון
199 - 208	ג. דוגמאות לכתיבה של תלמידים
	ד. דוגמאות לתיקון עבודות תלמידים
205	ה. הצעות לכתיבה בעקבות מאמרים ואירועים רלוונטיים
218	תודות
219	מראי מקום

א. הפסקה על שתי צורותיה

ב. כיצד ננסח רעיון מרכזי?

רעיון מרכזי הוא משפט קצר ומכליל ורצוי לנסחו כשם פעולה.

תלמידים נוהגים לנסח רעיון מרכזי כשהם משתמשים בפועל.

דוגמה 1

הנושא: אלימות.

פועל

ניסוח תלמידים: אלימות היא מצב כשאנשים **משתמשים** בכוח פיזי או במילים נגד אנשים אחרים.

שם פעולה

ניסוח עדיף: אלימות היא מצב שבו אנשים עושים שימוש בכוח פיזי. או מצב שבו נעשה שימוש בכוח.

דוגמה 2

פועל

אחת הסיבות לאלימות בין ילדים היא שהם **מתווכחים** ואינם רוצים **להתפשר** ולוותר (פועל).

ניסוח עדיף: אחת הסיבות לאלימות בין ילדים היא ויכוח ללא רצון להגיע

ל**פשרה** או ל**וויתור**.
שם פעולה

דוגמה 3

פועל

במקום לכתוב: זה אינו מומלץ **כשקונים** מותגים במחירים מופרזים כתבו - < **קניית** מותגים במחירים מופרזים אינה מומלצת.

שם פעולה

דוגמה 4

פועל

במקום: חשוב לעשות שיעורי בית כי אז **מצליחים** במבחנים. כתבו - < חשוב לעשות שיעורי בית כי הם גורמים **להצלחה** במבחנים.

שם פעולה

* תרגול בהפיכת הפועל לשם פעולה נמצא בספרי הלשון השונים.

דוגמה 5

במקום: התפקיד של המכ"ם הוא שמשתמשים בו לגלות מטוסים.
כתבו -> תפקידן של המכ"ם הוא גילוי מטוסים.

דוגמה 6

במקום: תאונות דרכים קורות בגלל שנהגים אינם מצייתים לתמרורים.
כתבו -> תאונות דרכים קורות בגלל אי ציות של נהגים לתמרורים.
שם פעולה

דוגמה 7

במקום: הצפיפות בכבישים זה בגלל שאנשים לא פועל מנצלים את האוטובוסים והרכבות.
כתבו -> הצפיפות בכבישים נגרמת בשל אי ניצול אמצעי תחבורה ציבוריים (הכללה).
שם פעולה

דוגמה 8

אנשים לא שומרים על ניקיון מסביב להם וזורקים כל מיני לכלוכים בכל מיני מקומות.
כתבו -> אנשים פוגעים באיכות הסביבה על ידי זריקת פסולת באתרי בילוי ונופש.
שם פעולה

דוגמה 9

העתיקו משפט פועלי והפכו אותו למשפט ובו שם פעולה.

דוגמה 10

העתיקו משפט פועלי והפכו אותו למשפט ובו שם פעולה.

משימה:

הפכו את המשפטים שלפניכם למשפטים מכלילים (היעזרו בשינוי הפועל לשם פעולה).

1. כשאנשים עוברים ברמזור אדום זה מסוכן מאוד כי מכונית יכולה לפגוע בהם.

2. בני נוער שומעים מוזיקה בקול רם והם עלולים לא לשמוע טוב כשהיו גדולים.

3. אוהדים במגרשי הכדור רגל פוגעים בשחקנים שלהם כשהם זורקים חזיזים למגרש.

4. אם אוכלים הרבה ממתקים יש הרבה בעיות בשיניים.

5. יש ילדים שמקללים ולפעמים זה פוגע יותר ממכה סתם.
קללות של ילדים גורמות לפגיעה גדולה יותר מפגיעה פיזית סתם.

6. העתיקו מן המחברת משפט שבו פועל או פעלים והפכו אותם לשם פעולה.

שימו

מורים:

בפעילות זו יש להתאמן בכל שבוע.
הביאו כמה משפטים שיש בהם פעלים. התלמידים יידרשו לנסחם שוב תוך שימוש בשמות פעולה. לאחר כמה שבועות ישתפר הניסוח של התלמידים. כדאי לנסות!

ג. מה בין נושא לבין רעיון מרכזי?

לפניכם נושאים לכתיבת פסקה. מתחת לכל נושא מופיעה הצעה לרעיון מרכזי. הוסיפו רעיונות משלכם, בחרו באחד הנושאים וכתבו פסקה. ככל שתרבו לכתוב תפתחו את מיומנות הכתיבה והמשימה תיראה לכם קלה. שימו לב: הנושא עשוי להיות מילה, שתי מילים או ביטוי. הרעיון המרכזי חייב להיות משפט.

1. נושא: מסורת יהודית
 ר"מ המסורת היהודית מאחדת את העם.
 ר"מ _____
2. נושא: יהודי התפוצות
 ר"מ ליהודי התפוצות יש זיקה לארץ ישראל.
 ר"מ _____
3. נושא: רעש
 ר"מ רעש עלול לפגוע בשמיעה.
 ר"מ _____
4. נושא: פרסומת
 ר"מ לפרסומת תפקידים שונים.
 ר"מ _____
5. נושא: שידורי פרסומת בטלוויזיה
 ר"מ שידורי הפרסומת בטלוויזיה פוגעים באיכות התכניות.
 ר"מ _____
6. נושא: כדורגלן מצליח
 ר"מ _____
 ר"מ _____
7. נושא: אופי או יופי?
 ר"מ _____
 ר"מ _____

זכרו! רעיון אמור להביע מסר כלשהו או להציג עובדה כלשהי.

8. נושא : דמי כיס
 ר"מ _____
 ר"מ _____
9. נושא : חגורות בטיחות
 ר"מ _____
 ר"מ _____
10. נושא : ניסויים בבעלי חיים
 ר"מ _____
 ר"מ _____
11. נושא : ספורט
 ר"מ _____
 ר"מ _____
12. נושא : ממתקים
 ר"מ אכילת ממתקים במידה מוגזמת מזיקה לגוף.
 ר"מ _____
13. נושא : מותגים
 ר"מ _____
 ר"מ _____
14. נושא : עישון
 ר"מ _____
 ר"מ _____
15. נושא : גידול בעל חיים בבית
 ר"מ _____
 ר"מ _____
16. נושא : סרטי אלימות
 ר"מ יש למנוע מבני הגיל הצעיר לצפות בסרטי אלימות.
 ר"מ _____
17. נושא : שימוש בשפת סלנג
 ר"מ _____
 ר"מ _____
18. נושא : כלי התקשורת
 ר"מ לתקשורת חשיבות רבה במדינה דמוקרטית.
 ר"מ _____

19. נושא : המתת חסד
 ר"מ _____
 ר"מ _____
20. נושא : סמים
 ר"מ יש להטיל עונשים כבדים על המשתמשים בסמים.
 ר"מ _____
21. נושא : המחשב
 ר"מ _____
 ר"מ _____
22. נושא : השימוש ב- ICQ
 ר"מ _____
 ר"מ _____
23. נושא : שחקני רכש
 ר"מ _____
 ר"מ _____
24. נושא : טיול שנתי
 ר"מ _____
 ר"מ _____
25. נושא : אלימות
 ר"מ _____
 ר"מ _____
26. נושא : תאונות דרכים
 ר"מ _____
 ר"מ _____
27. נושא : סידור החדר בבית
 ר"מ _____
 ר"מ _____
28. נושא : מבחנים בבית הספר
 ר"מ מבחנים הניתנים בבית הספר מיותרים.
 ר"מ מבחנים הניתנים בבית הספר הכרחיים.